

CYNGOR SIR YNYS MÔN

ADRODDIAD I'R:	PWYLLGOR GWAITH
DYDDIAD:	21 MAI 2018
PWNC:	CYLLIDEB REFENIW ALLDRO 2017/18
AELOD (AU) PORTFFOLIOI:	Y CYNGHORYDD ROBIN WILLIAMS
PENNAETH GWASANAETH:	MARC JONES
AWDUR YR ADRODDIAD:	BETHAN HUGHES OWEN
FFÔN:	01248 752663
E-BOST:	Bethanowen2@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	d/b

A - Argymhelliad / Argymhellion a Rheswm / Rhesymau

1. Ym mis Chwefror 2017, gosododd y Cyngor gyllideb net ar gyfer 2017/18 gyda gwariant net o £126.157m ar gyfer gwasanaethau i'w gyllido o incwm y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a grantiau cyffredinol. Cymeradwywyd £0.490m arall i'w wario ar ysgolion ac i'w gyllido o arian wrth gefn y Cyngor. Felly, cyfanswm y gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer 2017/18 yw £126.647m.
2. Yng nghyllideb 2017/18, roedd angen gwneud arbedion gwerth £2.444m. Mae'r swm hwn yn cynnwys £490k o arbedion ar gyfer Dysgu a fydd yn cael eu cyllido o'r arian wrth gefn fel y cytnwyd gan y Cyngor. Swm diwygiedig yr arbedion ar gyfer 2017/18 yw £1.954m. Mae'r rhain wedi cael eu hymgorffori yng nghyllidebau'r gwasanaethau unigol ac adlewyrchir llwyddiant neu fethiant i gyflawni'r rhain yn y (tan) / gorwariant a ddangosir.
3. Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol gwasanaethau'r Cyngor yn ystod y cyfnod 1 Ebrill 2017 i 31 Mawrth 2018.
4. Y sefyllfa ariannol gyffredinol a ragwelir ar gyfer 2017/18, yw gorwariant o £1,762k. Mae hyn yn unol â'r gorwariant a ragolygwyd a gafodd ei adrodd yn chwarter 3. Mae'r esboniadau am amrywiannau sylweddol o ran y cyllidebau a reolir in gynwysedig yn yr adroddiad yma. Mae hyn yn cyfateb i 1.34% o gyllideb net y Cyngor ar gyfer 2017/18.
5. Mae nifer o eitemau heb eu cynnwys yng nghyllidebau gwasanaeth, gan fod gwariant yn erbyn y penawdau hyn tu allan i reolaeth y gwasanaethau. Wedi cymryd ystyriaeth or eitemau hyn, mae'r gorwariant ar gyfer y Cyngor yn lleihau i £1,704k a dyma'r swm sydd ar gael i'w drosglwyddo i falansau Cyffredinol y Cyngor.
6. Argymhellir : -
 - (i) Nodi'r sefyllfa fel y caiff ei nodi yn Atodiadau A a B mewn perthynas â pherfformiad ariannol yr Awdurdod ar gyfer 2017/18;
 - (ii) Nodi'r crynodeb o gyllidebau wrth gefn ar gyfer 2017/18 fel y manylir arnynt yn Atodiad C;
 - (iii) Nodi'r sefyllfa mewn perthynas â'r rhaglenni buddsoddi i arbed yn Atodiad CH;
 - (iv) Nodi'r sefyllfa o ran arbedion effeithlonrwydd 2017/18 yn Atodiad D;
 - (v) Nodi monitro'r costau asiantaeth ac ymgynghorwyr yn 2017/18 yn Atodiadau DD a E;
 - (vi) Bod yr alldro a nodir yn y ddogfen hon yn parhau'n amodol hyd nes y cwblheir yr archwiliad statudol.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a / neu ddewis yr opsiwn hwn?

d/b

C - Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r mater hwn wedi ei ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi

**DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?
sylwadau****Beth oedd eu**

1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol)	Sylwadau wedi eu cynnwys yn yr adroddiad
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – Adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Sylwadau wedi eu cynnwys yn yr adroddiad
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Craffu	
8	Aelodau lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / arall / au	

E - Risgiau ac unrhyw liniaru (os yn berthnasol)

1	Economaidd	
2	Gwrth-dlodi	
3	Troseddau ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniadau	
7	Arall	

F - Atodiadau:

- Atodiad A – Adroddiad Monitro'r Gyllideb Refeniw - Canlyniadau Refeniw a ragwelir ar gyfer 2017/18
- Atodiad B - Tabl o'r Canlyniadau Refeniw a ragwelir ar gyfer 2017/18
- Atodiad C - Crynodeb o Gyllidebau Wrth Gefn 2017/18
- Atodiad CH – Adolygiad o'r prosiectau Buddsoddi i Arbed 2017/18
- Atodiad D - Adolygiad o Arbedion Effeithlonrwydd 2017/18
- Atodiad DD – Gwybodaeth ynghylch monitro Staff Asiantaeth 2017/18
- Atodiad E – Crynodeb o'r Gwariant ar Ymgynghorwyr Alldro fesul Adran 2017/18

FF - Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

- Cyllideb Refeniw 2017/18 (fel y cafodd ei hargymell gan y Pwyllgor hwn ar 14 Chwefror 2017 a'i mabwysiadu gan y Cyngor Sir ar 28 Chwefror 2017).

MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW – CHWARTER 4 2017/18

1. Balans Cyffredinol – Sefyllfa Agoriadol

- 1.1 Roedd gan y Cyngor £13.357m o arian wrth gefn wedi ei glustnodi a £2.089m o arian wrth gefn ar gyfer ysgolion ar gychwyn y flwyddyn ariannol. Arweiniodd yr alldro terfynol ar gyfer 2016/17 at falansau cyffredinol ar gychwyn y flwyddyn ariannol gyfredol a oedd yn £8.355m. Mae'r penderfyniad isod a waned gan y Pwyllgor Gwaith yn ystod y flwyddyn ariannol wedi gostwng yr arian wrth gefn cyffredinol £630k. Mae'r £630k wedi ei wneud i fyny o £250k oherwydd costau diswyddo ychwanegol fel y cymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 17 Gorffennaf 2017, £28k ar gyfer cael gwared ar y Rovacabin a £95k i gyllido costau cychwynnol ar gyfer prosiect mawr i gryfhau'r lôn ym Miwmares sy'n tueddu i bantio yn ystod tywydd eithafol (cymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018), a £221k a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 17 Gorffennaf 2017 am gontractau staffio Gwasanaethau Plant. Mae'r gweddill o £36k yn gyfraniad tuag gostau Ysgol Syr Thomas Jones a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 20 Mawrth 2017. Yn dilyn adolygiad o arian wrth gefn a glustnodwyd mae wedi bod yn bosib i drosglwyddo £211k yn ôl i'r balansau cyffredinol.
- 1.2 Mae'r alldro am 2017/18 yn dilyn addasiadau cyfrifo yw gorwariant o £1,704k. Felly, mae'r balansau cyffredinol ar 31ain Mawrth 2018 yn £6,232m. Mae'r balans isafswm o'r arian wrth gefn cyffredinol wedi ei osod ar £6m fel y cymeradwywyd gan y Cyngor llawn ar 28 Chwefror 2018.

2. Rhagamcan o Berfformiad Ariannol yn ôl Gwasanaeth

- 2.1 Mae gorwariant net of £2,351k (2.14%) ar gyllidebau sy'n cael eu rheoli gan Wasanaethau yn welliant ar yr alldro amcangyfrifedig a adroddwyd ar yn Chwarter 3 oedd yn rhagweld gorwariant ar Wasanaethau o £2,461k. Fodd bynnag, bydd y tanwariant o £655k (4.02%) ar Gyllid Corfforaethol yn ariannu y gorwariant ar wasanaethau. Yn ogystal, mae diffyg o £66k ar gasglu'r Dreth Gyngor. Mae hyn felly yn rhoi cyfanswm alldro refeniw am 2017/18 ac eithro addasiadau cyfrifo o orwariant o £1,762k. Yn dilyn ir addasiadau cyfrifo o £58k, mae cyfanswm y gorwariant fydd yn cael ei drosglwyddo i'r gronfa gyffredinol am 2017/18 yw £1,704k.
- 2.2 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r amrywiadau sylweddol (£100k neu uwch).

Crynodeb o Amrywiadau a Ragamcenir ar 31 Mawrth 2018	
	(Tan) / Gorwariant £000
Dysgu	890
Gwasanaethau Plant a Theuluoedd	1,778
Gwasanaethau Oedolion	215
Priffyrdd	(100)
Busnes y Cyngor	181
Diwylliant	(144)
Trawsnewid Corfforaethol	(158)
Costau Corfforaethol a Democrataidd	(207)
Cyllid Corfforaethol a Budd-daliadau a Roddwyd	(655)
Arall (cyfanswm yr amrywiadau'n llai na £100k)	(38)
Cyfanswm yr Amrywiadau yn y (tan)/gorwariant	1,762

3. Eglurhad o'r Amrywiadau Sylweddol

3.1 Dysgu Gydol Oes

3.1.1 Addysg Ganolog

- 3.1.1.1** Gorwariodd y gwasanaeth yma gan £890k (30.63%) ar alldro, sy'n unol â'r rhagolwg gorwariant o £878 (31.23%) yn chwarter 3. Y prif feysydd o orwariant yw : costau all-sirol £280k; Cludiant Ysgol £329k a gorwariant Addysg Ganolog arall £235k.
- 3.1.1.2** Mae gan all-sirol (yn cynnwys Addysg heblaw yn yr ysgol – EOTAS) orwariant ar ddiwedd y flwyddyn o £280k. Cyllideb a arweinir gan y galw yw hwn, gyda'r elfen All-sirol o £135k oherwydd cynnydd yn lleoliadau all-sirol o plant mewn gofal. Mae'r elfen Addysg heblaw yn yr Ysgol £164k bellach wedi dod yn rhan o'r strategaeth newydd AAA ar gyfer Ynys Môn a Gwynedd ers Medi ond mae wedi parhau i gael costau cymynrodd disgyblion na ddarparwyd ar eu cyfer yn y strategaeth newydd.
- 3.1.1.3** Mae gan gostau cludiant ysgol hanes o orwario ac mae yn gyllideb arall sy'n cael ei arwain gan y galw. Y sefyllfa derfynol ar gyfer y flwyddyn ariannol yma yw gorwariant o £329k. Ar hyn o bryd, fe weithredir 'System Cludiant One' gyda'r disgwyliad o lifinio y teithiau i leihau'r costau cyfredol.
- 3.1.1.4** Gwelodd Addysg Ganolog orwariant yng nghyllideb integreiddio Ysgolion Uwchradd o £47k, sydd eto'n gyllideb a arweinir gan y galw, gorwariant o £22k oherwydd costau diswyddo yn ymwneud â'r Strategaeth ar y Cyd AAA, a chostau unwaith-ac-am-byth £156k yn sefydlu'r bartneriaeth newydd. Tangyflawnwyd incwm yn nhocynnau bws ôl 16, a arweiniodd at orwariant o £28k, ac yng nglwb Gofal Plant cyn-ysgol a arweiniodd at orwariant o £59k. Mae costau ymgynghoriaeth hefyd dros y gyllideb o £22k, oherwydd ail-strwythuriadau o fewn yr adran sydd wedi golygu fod ymgynghorwyr wedi bod yn cyflawni rolau hanfodol yn ystod y cyfnod trosiannol.

3.1.2 Diwylliant

- 3.1.2.1** Tanwariodd y gwasanaeth yma £144k (10.95%) ar alldro. Cododd y mwyafrif o'r tanwariant £139k yma o fewn y Gwasanaeth Llyfrgell lle parhaodd swyddi i fod yn wag ar ddiwedd y flwyddyn. Fodd bynnag, mae'r ymgynghoriad a'r ail strwythuro bellach wedi eu cwblhau a dylid defnyddio'n llawn y cyllidebau staff yn y flwyddyn i ddod. Roedd tanwariant o £34k ar gyllidebau cyffredinol oedd dros ben o ailstrwythuro Llyfregelloedd a Diwylliant a chefnogi'r amgueddfeydd a safleoedd. Roedd gorwariant o £8k ar gyfer y gwasanaethau Archifau oedd i'w briodoli i gyflogau ychwanegol ar gyfer bylchau rheoli yn y safleoedd twristiaeth na chafodd eu allanoli yn ôl y disgwyl.

3.2 Gofal Cymdeithasol i Oedolion

- 3.2.1** Roedd gorwariant o £215k (0.95%) gan y gwasanaeth ar alldro, sydd ychydig yn wahanol i'r alldro a ragolygwyd yn chwarter 3 o orwariant £59k (0.26%).

- 3.2.2** Yr elfennau o fewn yr amrywiaethau alldro yw :-

- Gwasanaethau i'r Henoed: tanwariant o (£202k);
- Anableddau Corfforol : gorwariant o £223k;
- Anableddau Dysgu : gorwariant o £481k;
- Iechyd Meddwl : gorwariant o £109k;
- Uned Ddarparu: tanwariant o (£224k); a
- Rheolaeth a Chefnogaeth : tanwariant o (£173k).

- 3.2.3** Mae'r pwysau cyllidebol mwyaf sylweddol yn Anableddau Corfforol, Anableddau Dysgu a Gwasanaethau Iechyd Meddwl. Mae hyn oherwydd nifer fechan o leoliadau arbenigol cost uchel sydd eu hangen i gwrdd ag anghenion cymhleth y Defnyddwyr Gwasanaeth yma. Yn ogystal, bu cynnydd yn y galw dros y chwarter olaf.
- 3.2.4** Mae'r Gwasanaeth wedi cymryd camau i wrthbwysu'r gorwariant drwy leihau gwariant yn y meysydd mae ganddo fwyaf o reolaeth drostynt. Roedd tanwariant o £224k yn yr Uned Ddarparu mewnol a tanwariant o £173k yn Rheolaeth a Chefnoeth.
- 3.2.5** Mae oddeutu 59% o gyllideb y Gwasanaeth yn cael ei reoli gan y galw amdano. Mae gwaith yn mynd rhagddo'n barhaus ar ragfynegi costau'r dyfodol o'r gyllideb yma a arweinir gan y galw. Fe seilir y rhagfynegiant diwedd blwyddyn a gynhyrchir bob diwedd mis ar y wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael am bob lleoliad oedolyn. Gwneir hyn hi'n anodd iawn i ragfynegi'r sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn a gall arwain at symudiad mawr o un cyfnod i'r llall i geisio darogan costau'r gyllideb hon sy'n dibynnu ar y galw.
- 3.2.6** Cyflwynwyd bidiau grant llwyddiannus i Gronfeydd Gofal Canolraddol er mwyn sicrhau cefnogaeth ar gyfer Anableddau Dysgu ac yn benodol i gefnogi dilyniant defnyddwyr gwasanaethau i wasanaethau gwahanol, o bosib llai costus, gan gynnig gwell canlyniadau iddynt. Yn ychwanegol i hyn, mae'r adran yn ymgysylltu ar gyfnod o gyd-gynhyrchu gyda darparwyr gwasanaethau byw â chefnogaeth, gyda'r bwriad o newid sut byddai canlyniadau yn cael eu cwrdd ar gyfer unigolion o fewn yr amgylchedd yma. Eu nod yw i weithio hefo defnyddwyr gwasanaeth a darparwyr i gefnogi eu dilyniant, defnydd dychmygus o dechnoleg a gofal a rennir i ymateb i newidiadau yn incwm Cefnogi Pobl yn 2017/18 a thu hwnt.
- 3.2.7** Yn ymarferol, mae tueddiadau demograffig esgynnol parhaus yn rhoi pwysau ar nifer o feysydd cyllidebol yr adran. Gwelwyd rhywfaint o lwyddiant yn rheoli'r galw. Fodd bynnag, mae cydnabyddiaeth Llywodraeth Cymru o'r pwysau yma, yn enwedig yng nghyd-destun cyfnod y gaeaf, a grant ychwanegol a dderbyniwyd, wedi cynorthwyo'r swyddogaeth yn arw i gyrraedd y sefyllfa yma.

3.3 Gwasanaethau Plant

- 3.3.1** Gorwariodd y gwasanaeth £1,778k (21.44%) ar alldro, sy'n unol â'r hyn adroddwyd drwy gydol y flwyddyn ariannol. Y gorwariant mwyaf yw ar Blant sy'n derbyn gofal, sydd wedi gorwario £1,920k. Mae hwn yn faes a arweinir gan y galw. Mae'r £1,920k yn cynnwys gorwariant ar Ofalwyr Maeth o £224k, Lleoliadau All-sirol o £942k a Lleoliadau Heb for yn rhai Safonol o £775k.
- 3.3.3** Mae'n rhaid i'r Awdurdod Lleol gwrdd â chostau ymyraethau a gyfarwyddir gan y llys, e.e. asesiadau llety preswyl / llety â chymorth i rieni a phlant, cyswllt dan oruchwyliaeth ac asesiadau arbenigol eraill sydd hefyd yn anodd i'w rhagweld ac yn dibynnu ar y galw. Mae'r Amlinelliad Cyfraith Gyhoeddus yn mynnu bod yr asesiadau hyn wedi cael eu cynnal cyn achosion ac mae hynny hefyd yn rhoi pwysau ar gyllidebau'r timau.
- 3.3.4** Mae'r Gwasanaethau Plant wrthi'n cael eu hailstrwythuro ar hyn o bryd a bydd y ffocws ar Ymyrraeth Cynnar ac Ymyrraeth Ddwys. Mae'r strwythur newydd yn canolbwyntio ar waith ataliol a chefnogi plant i barhau i fyw yn eu cartrefi yn ddiogel. Bydd adnoddau ychwanegol a ddarparwyd ar gyfer y prosiect Trothwy Gofal o gymorth i gefnogi hyn ond bydd yn cymryd amser. Y cynnydd sylweddol yn nifer y plant sydd yng ngofal yr Awdurdod Lleol yw'r rheswm pennaf pam fo'r gwasanaeth yn gorwario. Mae'r Gwasanaeth wedi gweld cynnydd o 72% (47/81) yn nifer y plant sy'n destun Gorchmynion Gofal Llawn dros y 3 blynedd ddiwethaf. Cost blynyddol lleoliad preswyl ar gyfartaledd yw £220k.

3.3.5 Er mwyn lliniaru'r gorwariant ar y lleoliadau hyn, mae'r Gwasanaeth wedi sefydlu cynllun gweithredu ar gyfer 2017/18 ac ymhellach sy'n cynnwys: adolygu'r plant/pobl ifanc sydd mewn lleoliadau preswyl ar hyn o bryd; ceisio cynyddu'r dewis o leoliadau sydd ar gael ar yr Ynys; cefnogi plant i ddychwelyd i'w cartrefi pan mae'n ddiogel i wneud hynny ac adolygu'r cyllid sy'n cael ei gymeradwyo ar gyfer lleoliadau preswyl. Rhaid i'r Pennaeth Gwasanaeth yn awr gymeradwyo'r holl leoliadau preswyl.

3.4 Tai (Cronfa'r Cyngor)

3.4.1 Ar yr alldro, roedd y gwasanaeth wedi gorwario £7k (0.68%). Bu'r gorwariant godi oherwydd cynnydd yn y gwariant o fewn y ddarpariaeth ddigartrefedd. Mae'r gwariant net wedi codi o £43k yn 2016/17 i £161k yn 2017/18. Nid mater i Ynys Môn yn unig yw'r cynnydd yma yn y ddarpariaeth, gan fod cynnydd yn y galw a chostau cynyddol yn Awdurdodau arall ar draws Cymru. Mae'r gyllideb am 2018/19 wedi cael ei chynnyddu l Digartrefedd yn dilyn mwy o arian gan Llywodraeth Cymru. Lliniarwyd y gorwariant yma gan tanwariant o fewn diwygio lles yn ogystal â'r gallu i wrthbwysio amser swyddogion i grantiau penodol.

3.5 Rheoleiddio a Datblygu Economaidd

3.5.1 Economaidd a'r Gymuned (gan gynnwys Arforol a Hamdden)

3.5.1.1 Yn gyffredinol, roedd gorwariant o £17k (0.87%) yn y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn sy'n cymharu hefo'r rhagolwg o orwariant o £30k (1.55%) yn y gwasanaeth yn chwarter 3.

3.5.1.2 Roedd tanwariant o £85k yn elfen Datblygu Economaidd y gwasanaeth. Mae'r tanwariant ar staffio oherwydd swyddi gweigion ac incwm ychwanegol a gafodd ei adennill o raglenni mawr.

3.5.1.3 Nid oes amrywiad yn y gwasanaeth Arforol, mae'r tanwariant a gyflawnwyd o £75k wedi cael ei drosglwyddo i'r arian wrth gefn a glustnodwyd i ail-baentio Pier Biwmares. Mae'r £75k wedi ei wneud i fyny o danwariant ar staff tymhorol ac incwm a or-gyflawnwyd.

3.5.1.4 Roedd yr adain Hamdden wedi gorwario £102k ar ddiwedd y flwyddyn. Mae incwm y canolfannau hamdden, gan gynnwys incwm y caffis, yn parhau i achosi pwysau oherwydd mae'r gwasanaeth yn ei chael yn fwyfwy anodd i gyrraedd targedau incwm. Roedd Incwm y Canolfannau Hamdden wedi tan gyflawni o £92k, tra roedd gorwariant ychwanegol o £35k ar Gaffis y Canolfannau Hamdden.

3.5.2 Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd

3.5.2.1 Roedd tanwariant o £18k (0.81%) yn y gwasanaeth ar alldro. Mae hyn oherwydd gorwariant mewn rhai mannau a tanwariannau digolledu mewn mannau eraill. Mae'r gorwariannau o £17k mewn perthynas a rheolaeth cynllunio a wariwyd ar ddatblygu technoleg a chostau ymgynghori a oedd yn fwy nag oedd y gyllideb wedi darparu ar ei gyfer. Ni fydd y Grant Cynllunio ac Amgylcheddol yn cael ei dderbyn gan y swyddogaeth bellach a bydd y gorwariant o £35k yn parhau hyd nes bydd cyllid ychwanegol ar gael o fan arall yng nghyllidebau'r swyddogaeth. Yn lechyd yr Amgylchedd roedd cost unwaith ac am byth sy'n golygu ei fod wedi gorwario £15k ac incwm o fewn y Marchnadoedd £18k a Cefn Gwlad ac Arfordir £9k ddim wedi cyfarfod eu targedau.

3.5.2.2 Gwelir y prif danwarianau i'r swyddogaeth yng Ngweinyddu Cynllunio £21k, Rheolaeth Adeiladu £28k, Gweithredu a Chadwraeth £26k, AONB £36k a Trwyddedu £22k, roedd hyn o ganlyniad i swyddi gwag, chyflenwadau a gwasanaethau a gwell incwm.

3.5.2.3 Cafodd gwaith Cynnal a Chadw a lechyd a Diogelwch hanfodol ei orffen yn chwarter 4 yn cyfateb i £43k dyma'r prif reswm am y tanwariant is nag oedd wedi ei ragweld yn chwarter 3.

3.5.2.4 Mae incwm Ffioedd Cynllunio mewn perthynas Datblygiadau Mawr wedi cael eu rhoi yn yr arian wrth gefn, cafodd £351k ei drosglwyddo yn ystod y flwyddyn ariannol 2017/18, gan adael balans o £529k yn yr arian wrth gefn.

3.6 Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo

3.6.1 Priffyrdd

3.6.1.1 Roedd tanwariant o £100k (1.56%) yn y gwasanaeth hwn ar ddiwedd y flwyddyn, sy'n wahanol i'r gorwariant o £86k (1.31%) a ragwelwyd ar ddiwedd chwarter 3. Yn ystod y chwarter olaf mae'r gwasanaeth wedi gweithio i leihau gwariant er mwyn ysgafnhau'r baich ar yr Awdurdod ac wedi gweld cynnydd yn eu hincwm, er enghraifft, mewn perthynas â Chau Ffyrdd. Derbyniwyd grant o £75k ym mis Ebrill 2018 gan Lywodraeth Cymru i'w ddefnyddio ar gyfer costau gwaith cynnal a chadw eithriadol dros y gaeaf yn ystod 2017/18. Defnyddiwyd y grant hwn ar gyfer y cynnydd mewn costau graeanu.

3.6.1.2 Derbyniwyd dau grant ar wahân o £375k a £150k gan Lywodraeth Cymru fel cyfraniad tuag at y costau atgyweirio yn dilyn y llifogydd ym mis Tachwedd 2017. Defnyddiwyd y grant o £150k yn y cyllidebau cynnal a chadw Priffyrdd a defnyddiwyd y £375k yn erbyn gwariant sy'n uniongyrchol gysylltiedig â'r llifogydd, lle'r oedd y costau yn £593k. Y balans i'w ariannu gan yr Awdurdod o'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol oedd £218k. Rhoddwyd gwybod i'r Pwyllgor Gwaith bod angen defnyddio swm o arian o'r balansau cyffredinol i wneud i fyny am y diffyg fel rhan o'r adroddiad ar osod y gyllideb. Disgwylir y bydd rhywfaint o wariant yn digwydd yn ystod 2018/19.

3.6.1.3 Mae'r gronfa wrth gefn a grëwyd ar gyfer gwaith cynnal a chadw dros y gaeaf yn dilyn penderfyniad y pwyllgor gwaith wedi cynyddu £21k ac mae'r balans bellach yn £54k.

3.6.1.4 Mae yna nifer o orwariannau a thanwariannau sy'n gwneud iawn am y naill a'r llall, a'r gorwariant mwyaf arwyddocaol oedd £60k ar Ddylunio Gwaith Cynnal a chadw a £60k ar y contract cynnal a chadw newydd. Mae'r tanwariant mwyaf yn yr Adain Gwaith Stryd sydd wedi tanwario £209k o ganlyniad i gynhyrchu incwm.

3.6.2 Gwastraff

3.6.2.1 Roedd y gwasanaeth gwastraff â thanwariant alldro o £63k (1.02%). Mae hyn ychydig yn wahanol i'r tanwariant alldro o £20k (0.32%) a ragwelwyd ar ddiwedd chwarter 3. Mae'r gwahaniaeth rhwng yr amcangyfrif a'r swm terfynol i'w briodoli'n bennaf i welliant yn y lefel o gynhyrchu incwm dros y chwarter diwethaf.

3.6.2.2 Roedd tanwariant o £88k mewn perthynas â Gorsaf Drosglwyddo Penhesgyn. Mae nifer o ffactorau'n cyfrannu at hyn; y prif ffactorau oedd tanwariant a'r eiddo a chostau cludiant, sef £46k ac yn ogystal, cynhyrchwyd £49k mwy o incwm na'r disgwyl. Cafwyd tanwariant o £65k ar Gynhyrchu Trydan ym Mhenhesgyn, roedd hyn o ganlyniad i'r tanwariannau ar y cyflenwadau a'r gwasanaethau, a oedd yn gwneud iawn am y ffaith nad oedd y targed incwm wedi cael ei gyflawni. Roedd gorwariant o ran costau casglu gwastraff am y flwyddyn yn £93k oherwydd y casglwyd mwy o wastraff ar gyfer ei ailgylchu.

3.6.2.3 Mae'n bwysig nodi y cynhaliwyd ymarferiad ail-alinio cyllidebau yn ystod 2017/18 a'i weithredu yn ystod ymarfer gosod cyllideb 2018-19.

3.6.3 Eiddo

3.6.3.1 Cafwyd gorwariant o £55k (5.09%) yn y Gwasanaethau Eiddo yn yr alltro. Rhagwelir i'r gwasanaeth fod wedi tanwario o £7k (0.61%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae gwahaniaeth rhwng yr alldro a ragwelwyd â'r alltro gwirioneddol o ganlyniad i'r unedau ddod yn wag, y stoc bysgod yng Nghaergybi bellach ddim yn cael ei feddiannu ac mae ad-daliadau wedi cael eu talu allan oedd ddim yn rhan o'r rhagfynegiad gwreiddiol gan eu bod wedi digwydd yn ystod y chwarter olaf. Mae'r gorwariant ar y glanhau yn cynyddu o'r ragfynegiad o £14k i £ 56k yn union, sef canlyniadau uniongyrchol o weithredu newidiadau yn hwyrach na'r dyddiad a ragwelir.

3.7 Trawsnewid

3.7.1 Tanwariodd y swyddogaeth Drawsnewid gan £174k (4.46%) ar ddywedd y flwyddyn.

3.7.1.1. Gorwariodd yr adain TGCh £45k ar alldro. Gorwariodd cyllideb Anglesey Connected gan £104k. Mae hyn yn bennaf o ganlyniad yniad i ostyngiad yn niferoedd defnyddwyr y rhwydwaith, sy'n arwain at ostyngiad yn y gallu i adennill costau gwasanaeth gan eraill. Roedd gorwariant ar gostau staffio, sydd hefyd yn cynnwys y£42k am ddefnydd o staff asiantaeth. Fodd bynnag, oherwydd y nifer o brosiectau ymgynmerwyd gan yr adran yn ystod y flwyddyn, mae wedi bod yn bosib i adennill amser staff i'r rhain. Arweinodd hyn at orwariant cyffredinol sy'n llai na'r hyn ragwelwyd yn chwarter 3.

3.7.1.2 Tanwariodd y swyddogaeth AD £61k ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn oherwydd tanwariant ar hyfforddiant canolog o £25k a tanwariant o £32k oherwydd swyddi gwag yn y swyddogaeth.

3.7.1.3 Tanwariodd Trawsnewid Corfforaethol £158k ar ddiwedd y flwyddyn oherwydd nifer o swyddi gwag £95k ac arbedion ar Bartneriaeth Ynys Môn a Gwynedd £81k. Yr unig faes o dan bwysau o fewn Trawsnewid yw Cyswllt Môn, a orwariodd £19k.

3.8 Adnoddau (heb gynnwys Budd-daliadau a roddwyd)

3.8.1 Mae cyllideb y Swyddog\eth Adnoddau £3k (0.10%) o dan y gyllideb ar alldro. Rhagwelwyd y byddai'r swyddogaeth yn gorwario £44k (1.57%) ar gyfer y flwyddyn ariannol yn Chwarter 3. Gwelwyd pwysau cyllidebol o £45k ar y swyddogaeth yn yr adain Refeniw a Budd-daliadau, oherwydd bod y Grant Budd-daliadau Tai yn is na'r hyn gyllidebwyd o £48k a diffyg yn yr incwm o gostau Llys o'r Dreth Gyngor a threthi Busnes £51k. Fodd bynnag, oherwydd ail-strwythuriad, roedd tanwariant yn y cyllidebau staffio o £32k a thanwarianau bach arall a ostyngodd y gorwariant cyffredinol.

3.8.2 Gorwariodd Rheolaeth Cyllid gan £52k, yn bennaf oherwydd anhawster i gyflawni'r targed arbedion. Tanwariodd Gwasanaeth Cyfrifeg gan £13k oherwydd tanwariant ar staffio o £50k. Fodd bynnag, gwrthbwysswyd hyn gan nifer o bwysau cyllidebol, gyda'r mwyaf o'r rhain yn daliadau banc £27k a chostau postio £9k.

3.8.3 Tanwariodd yr adain Caffael gan £72k. Y prif ffactorau oedd oherwydd arbedion cyllideb staffio o £6k, tanwariant yn y cyllidebau canolog ar gyfer offer swyddfa, llungopiwyd a dodrefn o £62k. Tanwariodd Archwilio Mewnol £14k oherwydd swydd wag.

3.9 Busnes y Cyngor

3.9.1 Ar alldro, mae'r Swyddogaeth wedi gorwario £181k (11.55%), sy'n welliant ar yr alldro ragwelwyd yn Chwarter 3 o orwariant o £257k (15.91%). Mae hyn yn bennaf oherwydd gorwariant o £266k ar ffioedd asiantaeth oherwydd absenoldeb mamolaeth a salwch tymor hir. Fe wrthbwysir y gost llawn o'r rhain gan danwariant o £91k ar staffio a gwarged ar incwm pridiannau tir o £35k. Mae'r swydd undeb llafur na chyllidebwyd ar ei chyfer hefyd yn cynyddu'r pwysau cyllidebol gan £9k. Gorwariodd Gwasanaethau Democrataidd £21k o'i gymharu â'r gorwariant o £55k a ragwelwyd yn ystod y chwarter diwethaf oherwydd grant llywodraeth na chyllidebwyd. Roedd gorwariant o £45k yng ngwasanaethau pwyllgorau, yn bennaf oherwydd costau'r llungopiwr corfforaethol ni ellir ei adennill o wasanaethau bellach yn dilyn penderfyniad i ganoli'r costau. Fe ail-alinwyd y cyllidebau yma ar gyfer 2018/19.

3.10 Costau Corfforaethol a Democrataidd

3.10.1 Tanwariodd y swyddogaeth gan £207k (9.35%) ar alldro. Mae'r cyfanswm tanwariant oherwydd tanwariannau yng nghyfraniadau pensiwn i Gyngor Gwynedd o £83k yn ogystal â disgowntiau pensiwn o £72k, a sicrhawyd y Cyngor gan dalu'r cyfraniad ar gyfer y diffyg 3 mlynedd yn y gronfa mewn un lwmp-swm yn hytrach nag fel taliad misol. Roedd tanwariant ar y Ffioedd Crwner o £69k. Yn ogystal, mae dychweliad o £28k incwm a ddarparwyd yn flaenorol fel dyled drwg a thalwyd incwm unwaith-ac-am-byth o £44k i'r Cyngor yn dilyn cwblhau'r dirwyn i ben o Gwmni Gwastraff Môn Arfon. Roedd gwariant lleiaf posibl o fewn yr adain risg gorfforaethol a arweiniodd at danwariant o £39k; mae'r gyllideb wedi ei leihau ar gyfer cyllideb 2018/19.

3.10.2 Roedd pwysau cyllidebol ar gwrsela staff o £26k gan nad oedd cyllideb ar gyfer y gwariant yma, yn ogystal ag anfoneb cynhennus mewn perthynas â'r Archwiliad Allanol ar y Grant Cymhorthal Tai. Mae newidiadau cyfrifo i'r ddarpariaethau o fewn Yswiriant Corfforaethol a Penhesgyn wedi arwain at bwysau net i'r swyddogaeth o £109k.

3.11 Rheolaeth Gorfforaethol

3.11.1 Tanwariodd y swyddogaeth £81k (11.0%) ar alldro, sy'n unol â'r rhagolwg o £80k (10.52%) ar ddiwedd Chwarter 3. Mae'r tanwariant yn £81k oherwydd arbedion yn codi o ail-strwythuro Rheolaeth Strategol.

4. Cyllid Corfforaethol (gan gynnwys Budd-daliadau a roddwyd)

4.1 Mae Cyllid Corfforaethol, yn cynnwys Budd-daliadau a roddwyd, wedi tanwario gan £655k (4.02%) ar ddiwedd y flwyddyn. O ganlyniad i ostyngiad yn nifer y llwyth achosion o 6,233 i 5,998, roedd tanwariant o £258k yn y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Bydd arian annisgwyl o £84k yn dilyn Archwiliad Grant Budd-daliadau 2015/16 yn cyllido'r diffyg o £80k yn grant yr AGP oherwydd fod cyfraddau Gwely a Brechwast Digartref yn uwch na lwfans yr AGP. Nid yw'r cais grant AGP terfynol ar gyfer 2017/18 wedi ei gyflwyno eto a gall, felly arwain at newidiadau i'r ffigyrau dros dro. Tanwariodd y Taliadau Tai Dewisol gan £20k oherwydd y nifer o geisiadau dderbyniwyd. Roedd tanwariant o £449k ar gostau cyllido cyfalaf. Roedd £253k o hyn oherwydd arbedion wnaed o fenthycia mewnol, oedi ail-gyllido benthyciadau a dewis yr opsiynau benthycia isaf sy'n cyd-ymffurfio â Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2017/18. Cyflawnwyd gwarged o £16k ar log derbyniadwy oherwydd cynnydd Banc Lloegr yn y cyfradd sylfaen o 0.25% i 0.50% a buddsoddi ym muddsoddiadau cymeradwy oedd yn cynnig y raddfa llog uchaf. Cyflawnwyd arbediad o £180k ar y Ddarpariaeth Refeniw Isaf (MRP) oherwydd newid yn null cyfrifo a gyflwynwyd yn Addasiad A i'r cyfrifo MRP. Mae hyn yn addasiad a ganiateir ac fe'i argymherllwyd gan Ymgynghorwyr Allanol y Cyngor ar Reoli Trysorlys yn eu adolygiad diweddar o Bolisi MRP y Cyngor.

4.2 Mae Atodiad C yn rhoi crynodeb o'r sefyllfa ariannol mewn perthynas â'r cyllidebau digwyddiadau annisgwyl ar alldro. Cymeradwywyd cyfanswm o £1.380m fel cyllideb ar gyfer digwyddiadau annisgwyl fel rhan o gyllideb 2017/18. Mae hyn yn cynnwys targed arbedion o £300k o ddiswyddiadau gwirfoddol. Roedd tangyflawni o crafangu'n ôl £227k o'r arbedion ar gyfer diswyddiadau gwirfoddol. Mae £1,486k wedi cael ei wirio i/o wasanaethau i gyllido prosiectau penodol, materion cyllidebol neu i ryddhau arbedion o ddiswyddiadau gwirfoddol. Roedd gorwariant o £313k yn y gyllideb ddigwyddiadau annisgwyl ar gyfer Tâl a Graddfeydd oherwydd bod nifer uwch na'r disgwyl o staff yn derbyn taliad diswyddo. Mae hyn yn ychwanegol at y £250k a gymeradwywyd eisoes ac a ariennir o'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer costau'n ymwneud â diswyddiadau. Fodd bynnag, bu tanwariant o £330k ar y Cyllidebau Clustnodedig ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol oherwydd oedi yn y Prosiect Edge of Care a rheolaeth gyllideb effeithiol yn y Gwasanaethau Oedolion. Mae tanwariant hefyd yn cael ei gyflawni ar Etholiadau'r Sir £53k yn ogystal â £40k Argyfyngau Cyffredinol a Cost Newid £11k. Cyfanswm y gorwariant yw £106k.

5. Casglu'r Dreth Gyngor

5.1 Caiff y gyllideb ar gyfer Gronfa'r Dreth Gyngor ei phenderfynu gan ddefnyddio'r ddyled a amcangyfrif a fydd yn cael ei chasglu ar gyfer y flwyddyn gyfredol yn unig ac yn seiliedig ar ffigwr sail y dreth a bennwyd ym mis Tachwedd 2016. Nid yw'n darparu ar gyfer dyledion a gasglwyd yn ystod y blynyddol blaenorol, ymrwymadau yn codi o'r blynyddoedd blaenorol (eithriadau, disgownt person sengl ac ati), newidiadau i sail dreth y flwyddyn gyfredol neu'r ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg ac amheus. Ni feddir amcangyfrif y newidiadau hyn ac, yn anorfod, maent yn arwain at wahaniaeth rhwng balans terfynol Cronfa Casglu'r Dreth Gyngor a'r gyllideb wreiddiol. Mae'r sefyllfa alldro ar gyfer Cronfa'r Dreth Gyngor yn dan-gyflawniad o £66k sy'n wahanol i'r ffigwr gor-gyflawniad o £334k yn y chwarter blaenorol. Mae'r newid hwn wedi digwydd yn sgil yr erydiad yn sail y dreth oherwydd caniatawyd nifer uwch o eithriadau yn y chwarter olaf ac oherwydd na chafodd y cynnydd a ragwelwyd yn y debyd yn dilyn yr adolygiad o'r disgowntiau ar gyfer pobl sengl ei gyflawni yn 2017/18. Bydd yr adolygiad o ddisgowntiau i bobl sengl bellach yn cynhyrchu debyd ychwanegol yn 2018/19.

6. Arbedion Cyllidebol 2017/18

6.1 Cafodd arbedion cyllidebol o £1.954m eu tynnu o gyllidebau'r gwasanaethau ar gyfer 2017/18 a chanfuwyd £300k o arbedion ychwanegol o ddiswyddiadau gwirfoddol fel y dywedwyd uchod. Mae £1.555m o arbedion wedi cael eu cyflawni, fodd bynnag, nid yw £399k wedi cael eu cyflawni. Roedd y diffyg mwyaf sylweddol o ran arbedion yn y gwasanaeth Dysgu lle roedd y gwasanaeth £242k yn fyr o'r targed oherwydd yr oedi mewn perthynas â'r gostyngiad yn nifer yr oriau glanhau a methiant i drosglwyddo Melin Llynnon. Gwelir dadansoddiad llawn ar gyfer pob Gwasanaeth yn Atodiad D.

7. Buddsoddi i Arbed

7.1 Ymgwymerwyd â rhaglen buddsoddi i arbed yn 2016/17 a chafodd £983k ei neilltuo i brosiectau unigol. Hyd yma, mae £354k wedi cael ei wario neu ei ymrwymo o'r cyllid hwn yn ystod 2017/18. Mae'r holl brosiectau ar wahanol gamau o ran eu datblygiad, gyda rhai'n nes at gael eu cwblhau nag eraill. Mae manylion llawn am wariant a chynnydd pob un o'r rhaglenni i'w gweld yn Atodiad CH. Os nad yw'r prosiectau'n cael eu cwblhau erbyn diwedd y flwyddyn, byddant yn parhau yn 2018/19 a bydd y cyllid yn parhau i fod ar gael yn y gronfa wrth gefn buddsoddi i arbed.

8. Costau Asiantaeth ac Ymgynghorwyr

- 8.1** Yn ystod y flwyddyn, gwariwyd £1,185k ar staff Asiantaeth. Ar y cyfan, cafodd y costau hyn eu cyllido'n rhannol o gyllidebau staffio gan eu bod yn darparu gwasanaethau llanw ar gyfer staff a oedd yn sâl ac roedd £755k yn gysylltiedig â staff llanw yn y Gwasanaethau Plant, yn bennaf tra yr oedd y gwasanaeth yn cael ei ailstrwythuro. Gwariodd yr adran Adnoddau £104k ar staff Asiantaeth. Roedd y rhan fwyaf yn ymwneud â'r £53k a wariwyd ar y prosiect Cyflogres ac AD Northgate a gaiff ei gyllido a gronfa wrth gefn benodol. Gwariodd y Gwasanaeth Gwastraff £227k ar asiantiaid safle yn y canolfannau ailgylchu. Caiff y rhan fwyaf o'r swm hwn, 59%, ei ariannu o grant allanol. Gwelir y manylion llawn yn Atodiad DD.
- 8.2** Gwariwyd £486k ar ymgynghorwyr yn ystod Chwarter 4. Gwariwyd cyfanaswn o £2,139m ar ymgynghorwyr rhwng 1 Ebrill 2017 a 31 Mawrth 2018. Gwelir y crynodeb fesul adran yn Atodiad E.
- 8.3** Oherwydd yr angen i wneud gwaith cyfrifeg arall, gan gynnwys cwblhau'r datganiadau ariannol ar gyfer 2017/18, ni fu modd cwblhau'r dadansoddiad llawn o gostau ymgynghori. Cyflwynir y wybodaeth hon i'r Pwyllgor pan fydd y datganiadau ariannol drafft ar gyfer 2017/18 yn cael eu cyflwyno ym mis Gorffennaf.

9. Casgliad

- 9.1** Mae gorwariant o £1.762m ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018. Mae hyn yn unol â'r disgwyliad a'r adroddiadau a gyflwynwyd drwy'r flwyddyn. Mae £2.351 o hyn ar gyllidebau gwasanaeth sy'n cynnwys nifer o or-wariannau a than-wariannau. Mae'r Gwasanaethau sy'n parhau i fod dan bwysau yn debyg i 2016/17 (Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a Dysgu). Mae'r Penaethiaid Gwasanaeth yn ymwybodol o'r problemau ac yn ceisio gostwng lefel y gorwariant sydd o fewn eu rheolaeth erbyn diwedd y flwyddyn. Roedd tanwariant o £0.655m mewn perthynas â Chyllid Corfforaethol a hynny'n rhannol oherwydd y cafodd y dull o weithio allan y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw (MRP) ei newid. Mae'r gorwariant hwn yn 1.39% o gyllideb net y Cyngor. Mae'n destun pryder na fu modd cadw gwariant refeniw'r Cyngor o fewn y gyllideb yn 2017/18 ond mae llwyddiant y Cyngor i gadw o fewn ei gyllideb ac adeiladu cronfeydd wrth gefn cyffredinol yn y blynyddoedd blaenorol wedi caniatáu i'r Cyngor gyllido'r gorwariant tra'n parhau i gynnal lefel dderbyniol o Falansau Cyffredinol. Fodd bynnag, os na fedr gwasanaethau roi sylw i rai o'r anawsterau ariannol y maent yn eu hwynebu yn ystod 2018/19, mae risg sylweddol y bydd gorwariant pellach yn 2018/19 a fydd yn erydu balansau cyffredinol y Cyngor i lefel annerbyniol a bydd yn rhaid rhoi sylw iddynt mewn cyllidebau yn y dyfodol fel y gellir cynyddu cronfeydd wrth gefn yn ôl i'r lefelau gofynnol.
- 9.2** Mae'n bosib y bydd yr adroddiad hwn ar y canlyniadau dros dro yn newid wrth i wybodaeth newydd ddod i'r fei rhwng rŵan a'r adeg yr adroddir ar y Datganiad Cyfrifon terfynol ym mis Medi.

Canlyniadau Refeniw Rhagdybiedig ar gyfer y Flwyddyn Ariannol a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2018 – Chwarter 4

Gwasanaeth / Swyddogaeth	Cyllideb Flynyddol 2017/18	Alldro Rhagamcanedig	Cyfanswm Gwahaniaeth Alldro Rhagamcanedig	Rhagamcan y Gwahaniaeth na ellir ei Reoli (Eithriadau)	Rhagamcan y Gwahaniaeth na ellir ei Reoli (Dim Eithriadau)
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Dysgu Gydol Oes					
Cyllideb sydd wedi ei datganoli i'r Ysgolion	44,064	44,064	0	0	0
Addysg Ganolog	2,809	3,722	913	- 23	890
Diwylliant	1,364	1,227	-137	-7	-144
Gwasanaethau Oedolion	22,541	22,687	146	68	214
Gwasanaethau Plant	8,293	10,075	1,782	-5	1,777
Tai	1,034	1,087	53	-45	7
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo					
Priffyrdd	6,633	6,572	-61	-39	-100
Eiddo	1,172	1,277	105	-50	55
Gwastraff	6,294	6,083	-211	148	-63
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd					
Datblygu Economaidd	2,006	2,069	63	-46	17
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	2,269	2,260	-9	-9	-18

Gwasanaeth / Swyddogaeth	Cyllideb Flynyddol 2017/18	Alldro Rhagamcanedig	Cyfanswm Gwahaniaeth Alldro Rhagamcanedig	Rhagamcan y Gwahaniaeth na ellir ei Reoli (Eithriadau)	Rhagamcan y Gwahaniaeth na ellir ei Reoli (Dim Eithriadau)
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Trawsnewid					
Adnoddau Dynol	1,214	1,140	-74	12	-61
TGCh	1,817	1,861	44	1	45
Trawsnewid Corfforaethol	901	744	-158	0	-158
Adnoddau	2,933	3,096	163	-166	-3
Busnes y Cyngor	1,571	1,752	181	0	181
Costau Corfforaethol a Democrataidd	2,212	2,005	-207	1	-207
Rheolaeth Gorfforaethol	737	656	-81	0	-81
Cyfanswm Cyllidebau'r Gwasanaethau	109,864	112,377	2,514	-162	2,351
Ardollau	3,335	3,333	-2	0	-2
Cyllido Cyfalaf	8,060	7,611	-449	0	-449
Addasiad Corfforaethol ar gyfer Dibrisiant	0	0	0	0	0
Rhyddhad Ardrethol Dewisol	0	0	0	0	0
Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill	-106	0	106	0	106
Cyllido a defnydd o Arian wrth Gefn	0	0	0	0	0
Cyfraniad Gwasanaethau Cefnogaeth CRT	-678	-760	-82	82	0
Budd-daliadau a Roddwyd	5,682	5,372	-310	0	-310
Cyfanswm Cyllid Corfforaethol	16,293	15,556	-737	82	-655

Gwasanaeth / Swyddogaeth	Cyllideb Flynyddol 2017/18	Alldro Rhagamcanedig	Cyfanswm Gwahaniaeth Alldro Rhagamcanedig	Rhagamcan y Gwahaniaeth na ellir ei Reoli (Eithriadau)	Gwasanaeth / Swyddogaeth
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfanswm 2017/18	126,157	127,933	1,775	80	1,696
<u>Cyllido 2017/18</u>					
Trethi Annomestig	-23,002	-23,002	-0	0	-0
Y Dreth Gyngor	-33,505	-33,577	-72	138	66
Grant Cymorth Refeniw	-69,650	-69,650	-0	0	-0
Cyfanswm Cyllid 2017/18	-126,157	-126,229	-72	138	66
Net	0	1,704	1,703	58	1,762

* NODYN – mae'r ffigyrau uchod wedi cael eu rowndio i fyny i'r mil agosaf.

CRYNODEB O'R SEFYLLFA ARIANNOL MEWN PERTHYNAS Â'R CYLLIDEBAU WRTH GEFN YN CHWARTER 3 2017/18

	Cyllideb Wreiddiol £	Trosglwyddiadau £	Y gweddill sydd heb ei ymrwymo
Arian Wrth Gefn Cyffredinol	283,635	(243,183)	40,455
Gwella	-	-	-
Tâl a Graddfeydd	200,000	(512,560)	(312,560)
Cost Newid	92,000	(80,740)	11,260
Ardoll Prentisiaethau	290,000	(290,000)	-
Etholiadau'r Sir	150,000	(97,460)	52,540
Trothwy Gofal	240,000	(240,000)	-
Cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd	425,000	(95,000)	330,000
Cyfanswm y cyllidebau wrth gefn	1,680,635	(1,558,940)	121,695
Targed Arbedion Diswyddo Gwirfoddol	(300,000)	72,540	(227,460)
Cyfanswm y Cyllidebau Wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill	1,380,635	(1,486,400)	(105,765)

ADOLYGIAD O'R PROSIECTAU BUDDSODDI I ARBED 2017/18

Gwasanaeth	Teitl	Disgrifiad	Swm a Gymeradwywyd £	Swm a neilltuwyd (cyfanswm – nid blwyddyn 1 yn unig) £	Dyraniad ar gyfer 2017/18 £	Gwariant hyd yma £	Cyllideb Weddilliol 2017/18 £	Diweddariad ar y Prosiect
Adnoddau	System Rheoli Dogfennau Electronig (EDMS) ar gyfer Refeniw a Budd-daliadau	Datrysiaid sganio a llif gwaith ar gyfer Refeniw a Budd-daliadau	170,000	170,000	170,260	158,700	11,560	Ar hyn o bryd, rhagwelir tanwariant bychan yr EDMS at dybio y daw'r gwaith rheoli prosiect i ben ym Mehefin 2018 yn unol â'r disgwyliad ond efallai y bydd y tanwariant yn gostwng oherwydd costau sganio ychwanegol ynghyd â chostau annisgwyl oherwydd oedi gyda TG. O'r herwydd, bydd angen yr arian sydd ar ôl yn ystod 2018/19.
TG	Mynegai Tir ac eiddo Lleol LLPG	Gweithredu system LLPG ar draws y Cyngor	10,800	10,800	10,749	15,261	-4,512	Y prosiect wedi ei gwblhau – y cyfan sydd angen ei wneud yw cytuno ar yr ymrwymiadu o safbwynt costau refeniw ar iExchange fel rhan o'r fid wreiddiol. Bydd y gorwariant yn cael ei ariannu gan y gwasanaeth.
TG / Trawsnewid	System Rheoli Perthnasau gyda'r Cwsmer (CRM)	Prynu a gweithredu system CRM	255,000	255,000	195,000	33,724	161,276	Mae'r datrysiaid rheoli Gwastraff yn fyw ynghyd â nifer o wasanaethau ar-lein eraill. Hyfforddiant wedi cael ei gynnal yn y gwasanaethau ac integreiddiadau eraill wedi eu rhaglennu. Mae'r dechnoleg graidd bellach wedi cael ei sefydlu sy'n golygu y gellir ychwanegu mwy o wasanaethau ar-lein ac mae cryn ddiddordeb wedi cael ei fynegi gan wasanaethau megis lechyd yr Amgylchedd a Thai. Bydd taliadau gan gyflenwyr a gadwyd yn ôl mewn perthynas â cherrig milltir prosiect yn cael eu rhyddhau yn o fuan felly bydd angen y cyllid yn 2018/19
TG / Adnoddau	Porth Talu	Prynu a gweithredu porth talu a fydd yn golygu y gellir derbyn taliadau drwy'r Ap	27,000	27,000	27,000	6,000	21,000	Mae'r gwaith o integreiddio'r Porth Talu wedi ei gwblhau ar y CRM ac AppMon, mae oedi ar ochr Capita yn dal y prosiect yn ôl. Bydd angen y cyllid yn 2018/19.

Gwasanaeth	Teitl	Disgrifiad	Swm a Gymeradwywyd £	Swm a neilltuwyd (cyfanswm – nid blwyddyn 1 yn unig) £	Dyraniad ar gyfer 2017/18 £	Gwariant hyd yma £	Cyllideb Weddilliol 2017/18 £	Diweddariad ar y Prosiect
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwneud systemau cynllunio'n fwy gwydn	Systemau Cynllunio newydd wedi eu hawtomeiddio	118,000	118,000	118,000	28,437	89,563	Mae system rheoli amser SAGE wedi cael ei phrynu ac mae wrthi'n cael ei gweithredu. Mae'r prosiect digideiddio'n mynd rhagddo a'r systemau'n cael eu defnyddio a'u profi ar gyfer eu hintegreiddio i'r system newydd. Mae gwaith yn mynd yn ei flaen gyda thempledi'r holl lythyrau cynllunio. Dyddiadau hyfforddiant wrthi'n cael eu trefnu a'r gwaith mapio GIS yn mynd rhagddo yn dda. Mae oddeutu 3,000 o ffeiliau a dogfennau wedi cael eu sganio hyd yma. Mae £13k o'r gyllideb refeniw wedi cael ei ddefnyddio yn 2017/18 i gyllido'r swyddog sydd newydd gael ei benodi. Bydd angen y balans sy'n weddill yn 2018/19 i ariannu'r swydd.
Adnoddau	Gwella systemau casglu incwm	Prynu a gweithredu system rheoli incwm newydd sy'n cysylltu gyda'r ffrydiau incwm presennol ac yn caniatáu dulliau newydd ar gyfer casglu incwm (AppMon ac ati) cysylltu i'r system rheoli arian	150,000	150,000	150,000	59,078	90,922	Mae gwaith i brynu system rheoli arian Capita wedi'i huwchraddio wedi'i chwblhau. Mae cynllun prosiect wedi'i ddatblygu a fydd yn arwain at gyflwyno modiwlau newydd a gwelliannau i'r system rheoli arian parod sy'n cael ei chyflwyno yn ystod 2018/19.
Dysgu Gydol Oes	Moderneiddio prosesau busnes a pherfformiad	Gweithredu 'r modiwlau hynny o system Rheoli Gwybodaeth ONE nad ydynt yn cael eu defnyddio ar hyn o bryd	72,000	72,000	67,000	52,259	14,471	Mae angen y cyllid i ariannu costau parhaus sy'n gysylltiedig â'r prosiect yn 2018/19. Mae'r prosiect yn mynd rhagddo yn dda a disgwylir y bydd wedi ei gwblhau erbyn Ionawr 2019. Mae £15k wedi cael ei gymryd o'r gyllideb wreiddiol o £87k i greu prosiect i datblygu gwefan i'r Oriol.

Gwasanaeth	Teitl	Disgrifiad	Swm a Gymeradwywyd £	Swm a neilltuwyd (cyfanswm – nid blwyddyn 1 yn unig) £	Dyraniad ar gyfer 2017/18 £	Gwariant hyd yma £	Cyllideb Weddilliol 2017/18 £	Diweddariad ar y Prosiect
Dysgu Gydol Oes	Moderneiddio busnes	Gwefan i'r Oriol	15,000	15,000	15,000	0	15,000	Bydd y prosiect yn mynd ymlaen yn 2018/19.
TG / Trawsnewid	Digidol yn Gyntaf / Digidol yn Awtomatig	Cyflogi Swyddog Digidol Arweiniol a Dansoddwr Gwasanaethau Digidol	£70,000 yn y flwyddyn gyntaf a £50,000 yn yr ail flwyddyn	120,000	20,000	0	20,000	Bydd angen cario'r arian drosodd i 2018/19. Mae'r gwaith wedi ei gysylltu i'r brosiect ehangach ar y wefan corfforaethol. Disgwylir iddo gael ei ddefnyddio'n llawn yn 2018/19.
Gwarchod y Cyhoedd	Gwell Cysylltedd Digidol yn y Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd	Gweithredu system yn seiliedig ar y cwmwl i gofnodi ymweliadau archwilio. Mae'r feddalwedd yn ddatrysiad Cymru gyfan sydd wedi cael ei chaffael drwy gytundeb fframwaith a gefnogir gan 19 o'r 22 gyngor yng Nghymru	£10,000 y flwyddyn am 4.5 blynedd	45,000	70,000	0	70,000	Dim gwariant hyd yma oherwydd gohiriwyd recriwtio Swyddog Digidol Arweiniol hyd oni fydd y System Rheoli Cynnwys ar y We wedi cael ei gweithredu fel y gellir alinio'r holl Lwyfannau Digidol a chael y gorau allan o'r cyllid a glustnodwyd am 2 flynedd ar gyfer y swyddi dros dro. Mae angen cario'r arian drosodd i 2018/19
Cyfanswm				982,800	828,009	353,729	474,280	

Adolygiad o Arbedion Effeithlonrwydd 2017/18

Gwasanaeth / Swyddogaeth	Arbedion Cyllidebol 2017/18 £'000	Yn gyraeddadwy yn 2017/18 £'000	Dim yn gyraeddadwy o bosib yn 2017/18 £'000	Sylwadau
Dysgu Gydol Oes	610	368	242	Yn seiliedig ar nifer yr oriau glanhau a ddarperir gan yr adran Eiddo, dylid sicrhau £474k o'r arbediad yn y dyfodol a bydd gweddill yr arbediad yn cael ei dynnu o'r Gyllideb a Ddatganolwyd i'r Ysgolion fel toriad cyffredinol. Mae'r drefn i newid oriau gweithio'r glanhawyr wedi cymryd mwy o amser na'r disgwyl gan arwain at orwariant yn 2017/18, a gaiff ei gyllido o'r arian wrth gefn. Ni fydd modd cyflawni £40k o'r arbedion oherwydd nid yw'r Cyngor hyd yma wedi gallu trosglwyddo Melin Llynonn. Fodd bynnag, caiff hun ei liniaru oherwydd y gwnaed mwy o incwm mewn safleoedd treftadaeth eraill ac amgueddfeydd. Ni fydd modd cyflawni'r £13k sy'n gysylltiedig â dwyn y brydles yn Ynys Lawd i ben. Er bod y brydles wedi dod i ben, cafwyd costau i glirio'r safle, fodd bynnag, costau unwaith ac am byth yw'r rhain.
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	187	179	8	Mae oriau glanhau yn y tair canolfan hamdden bellach wedi cael eu gostwng o 55 i 30 yr wythnos ers Tachwedd 2017, fodd bynnag, rhagwelir diffyg o £3k o'r arbediad o £10k a gynigiwyd ar gyfer 2018/19. Mae gwaith i sicrhau'r arbediad o £5k ar allanoli caffï y ganolfan hamdden yn parhau i fynd rhagddo gydag Eiddo a bydd proses Gaffael yn cael ei chynnal ym mis Chwefror i geisio dod o hyd i ddarparwyr arall rwan bod y caffï wedi cau. Mae cynnydd o ran gwerthiannau'r peiriannau fendio ond ni fydd yn ddigon i gwrdd â'r gorwariant.
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	339	264	75	Rhagwelir na fydd modd cyflawni £6k o arbedion ar y contract gwastraff cyffredinol, fodd bynnag, mae'r gwasanaeth yn rhagweld tanwariant. Nid yw'r gwasanaeth ond yn debygol o gyflawni £16k o'r targed o £26k yn sgil allanoli toiledau cyhoeddus oherwydd diddordeb cyfyngedig gan drydydd partion. Ni wyddys beth fydd yn cael ei gyflawni yn erbyn y £50k ar gyfer y Contract Cynnal a Chadw Priffyrdd oherwydd mae'n dibynnu ar y tywydd dros fisoedd y gaeaf.
Gwasanaethau Oedolion	559	519	40	Y rhan fwyaf o'r arbedion wedi eu cyflawni'n llawn. Nid yw'r arbedion a gynigiwyd drwy newidiadau i'r ddarpariaeth arlwygo mewn cartrefi gofal preswyl wedi eu gweithredu yn 2017/18. Mae'r arbedion o ddatblygu gwasanaethau arbennig i Garreglwyd yn unig ond wedi eu cyflawni'n rhannol oherwydd oedi cyn ail gofretru'r cartref a'r gwaith oedd angen ei wneud ar y cartref. Fodd bynnag, roedd yr arbedion wedi cael eu cyflawni o gyllidebau eraill o fewn yr ardran. Bydd yr arbedion yn cael eu cyflawni o 2018/19 ymlaen.

Gwasanaeth / Swyddogaeth	Arbedion Cyllidebol 2017/18 £'000	Yn gyraeddadwy yn 2017/18 £'000	Dim yn gyraeddadwy o bosib yn 2017/18 £'000	Sylwadau
Tai	41	16	25	Bu oedi o ran dechrau'r adolygiad o berfformiad ynni eiddo'r cyngor gan arwain at ddiffyg arbedion o £15k. Ychydig iawn o gyfleoedd a gafwyd i'r swyddog cartrefi gwag gynhyrchu incwm ffioedd drwy ail eiddo ac felly ni lwyddwyd i wneud arbedion eleni o £10k yn ystod y flwyddyn oherwydd materion amseru ond fe'i cyflawnir yn Ch1 2018/19. Fodd bynnag, gwnaed arbedion o gyllidebeu eraill o fewn y gwasanaeth ar gyfer 2017/18. Cyflawnwyd yr arbedion eraill yn llawn.
Trawsnewid	79	79	0	Disgwylir y bydd modd cyflawni'r holl arbedion o 2017/18.
Busnes y Cyngor	18	18	0	Disgwylir y bydd modd cyflawni'r holl arbedion o 2017/18.
Adnoddau	121	112	9	Cyflawnwyd arbedion staffio am 2017/18. Ni chyflawnwyd arbedion postio o £9k oherwydd nad oedd Ysgolion wedi cael mynediad i'r cyfleuster Amdanafi tan Ch4.
Cyfanswm	1,954	1,555	399	

COSTAU ASIANTAETH EBRILL – MAWRTH 2018

	£	Ariannwyd O	Pwrpas
Economaidd ac Adfywio	13,811.72	Cyllideb staffio nad oedd wedi ei defnyddio	Cwrdd â thargedau archwilio statudol
Gwastraff	6,091.68	Cyllideb Refeniw	Cefnogaeth gweinyddol yn yr Adran Wastraff oherwydd salwch yn yr adain
	93,717.68	Cyllideb Refeniw	Gweithgareddau ar Safle Allanol / Gwaeledd Tymor Hir / Ymddeoliad Staff. Staff ddim ar gael drwy Fatrics yr Uned AD.
	133,634.21	Cyllid Grant	Gweithredwyr Safle eu hangen oherwydd prinder staff contract i ymgymryd â gwaith ychwanegol a oedd yn gysylltiedig gyda chyflwyno'r casgliadau gwastraff pob tair wythnos a'r casgliad ychwanegol o ddeunydd ar gyfer ei ailgylchu. Staff ddim ar gael drwy Fatrics yr Uned AD.
	19,137.05	Cyllid Grant	Tasgau ychwanegol (codi sbwriel) yr oedd angen eu cyflawni yn y tymor byr yn ystod cyfnod yr haf rhwng Ebrill a chanol mis Hydref. Staff ddim ar gael drwy Fatrics yr Uned AD.
	252,580.62		
Gwasanaethau Plant	185,844.19	Cyllideb graidd, cyllideb staffio nad oedd wedi ei defnyddio ac arian wrth gefn a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith	Llenwi swyddi gwag yn ystod yr ailstrwythuro
	10,114.60	Cyllideb graidd, cyllideb staffio nad oedd wedi ei defnyddio ac arian wrth gefn a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith	Darn o waith penodol
	535,968.44	Cyllideb graidd, cyllideb staffio nad oedd wedi ei defnyddio ac arian wrth gefn a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith	Llenwi swyddi gwag yn ystod yr ailstrwythuro
	33,622.20	Cyllideb graidd, cyllideb staffio nad oedd wedi ei defnyddio ac arian wrth gefn a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith	Llenwi swyddi gwag yn ystod yr ailstrwythuro
	27,974.85	Arian Wrth Gefn ar gyfer Trothwy gofal	Darparu gwasanaeth hyd oni fyddai'r swyddi gwag yn cael eu llenwi
	793,524.28		

	£	Ariannwyd O	Pwrpas
Trawsnewid	20,862.13	Cyllideb Graidd	Salwch a Swydd Wag
Adnoddau	4,615.00	Cyllideb Staffio	Salwch Staff
	53,202.35	Cyllideb Graidd	Prosiect Northgate
	2,080.00	Cyllideb Graidd Benodol	Mae'r angen am staff asiantaeth wedi dod i ben oherwydd bod swyddi Rheolaeth Refeniw a Goruchwiliwr wedi eu llenwi yn dilyn ail-strwythuro o fewn yr Adain Refeniw a Budd-daliadau.
	15,480.00	Cyllideb Graidd Benodol	Daethpwyd â staff Asiantaeth i mewn i gwblhau ac ymateb i ymholiadau gan archwilydd allanol ynghylch Archwiliad Cymhorthdal 2015/16 ac i gynhyrchu adroddiad ar brosesau ac adennill Gordaliadau Budd-dal Tai.
	29,063.00	Cyllideb Staffio nad oedd wedi ei defnyddio	Llenwi swyddi gwag dan y strwythur newydd hyd oni fyddai proses recriwtio'n cael ei chynnal.
	224.00	Cyllideb Craidd Benodol	Gorffenwyd Staff Asiantaeth 07/07/2017 a hwn oedd y taliad olaf ar gyfrif oedd yn ddyledus.
	104,664.35		
Cyfanswm	1,185,443.10		

CRYNODEB O'R GWARIANT AR YMGYNGHORWYR AM BOB ADRAN - CH1 I CH4					
	Ch1	Ch2	Ch3	Ch4	Cyfanswm hyd yma
Addysg Ganolog	7,445	15,457	11,550	-424,367	-389,915
Diwylliant	4,720	1,519	2,602	11,677	20,519
Economaidd ac Adfywio	140,283	357,801	379,573	560,405	1,438,063
Priffyrdd	237	9,290	3,711	85,132	98,370
Ysgolion	2,100	5,575	10,200	6,275	24,150
Gwastraff	7,577	76,012	92,282	100,234	276,105
CRT	11,416	16,801	26,836	9,993	65,047
Gwasanaethau Plant	0	0	0	7,639	7,639
Trawsnewid	11,969	15,408	12,255	1,500	41,133
Busnes y Cyngor	15,881	10,963	14,165	17,223	58,232
Adnoddau	56,207	81,401	78,432	52,229	268,269
	52,936	6,647	114,131	57,686	231,401
Cyfanswm	310,775	596,875	745,737	485,626	2,139,014